

Sexual and Gender Prejudice among Adolescents and Enacted Stigma at School

K.L. Collier

Jongeren die tot een seksuele- en genderminderheidsgroep horen hebben onevenredig vaak te maken met negatieve bejegening door leeftijdgenoten (Friedman et al., 2011; Katz-Wise & Hyde, 2012; Kosciw, Greytak, Bartkiewicz, Boesen, & Palmer, 2012; Robinson & Espelage, 2013; Van Bergen & van Lisdonk, 2010). Dit proefschrift beantwoordt nieuwe vragen over het schoolklimaat van deze jongeren populatie in Nederland vanuit twee onderzoeksbenaderingen. De eerste benadering is gebaseerd op de sociaal psychologische literatuur naar vooroordelen en intergroepsrelaties. Met deze benadering wilde ik inzicht krijgen in factoren die samenhangen met de houding ten aanzien van jongeren die tot een seksuele- en genderminderheidsgroep behoren, waaronder negatieve attituden en seksuele en gendervooroordelen. Vanuit de tweede benadering, gebaseerd op de algemene gezondheidsliteratuur en Meyer's (2003) *minderheidsstressmodel*, onderzocht ik de samenhang tussen gezondheidstatus en negatieve bejegening door leeftijdgenoten vanwege seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit en -expressie (i.e., seksuele- en genderstigmatisering) in jongeren die tot een seksuele- en genderminderheid behoren.

Het in kaart brengen van de manier waarop seksuele- en gender stigmatisering in de middelbare schoolcontext samenhangt met welzijn en gezond was het eerste doel van dit proefschrift; hiermee wordt de betekenis van seksuele en gender stigmatisering voor de volksgezondheid verduidelijkt en kunnen lange-termijn doelen voor preventieve interventies worden ontwikkeld. De studies gepresenteerd in het tweede en derde hoofdstuk hebben hierop betrekking. *Hoofdstuk 2* beschrijft een overzicht van onderzoek naar de samenhang tussen seksuele en genderstigmatisering in adolescenten. Met behulp van vier elektronische databases en aanvullende methoden zijn 39 relevante studies gevonden. Deze studies, gepubliceerd tussen 1995 en 2012 en uitgevoerd in 12 verschillende landen, verschilden in allerlei opzichten: de

werving van deelnemers, bepaling van seksuele oriëntatie, de operationalisatie van stigmatisering, en de gezondheidsuitkomsten waarnaar is gekeken. Ongeacht de verschillen tussen deze onderzoeken vonden wij sterk bewijs dat negatieve bejegening gerelateerd aan de seksuele oriëntatie en genderidentiteit en -expressie samenhangt met verminderde betrokkenheid bij school en meer depressieve symptomen. Negatieve bejegening door leeftijdgenoten hing ook samen met onderbrekingen in onderwijstrajecten, stress gerelateerd aan trauma, en gebruik van alcohol en drugs.

Na het overzicht van van bevindingen uit de verschillende voornamelijk Amerikaanse studies onderzocht ik de relatie tussen ervaringen met seksuele stigmatisering en gezondheid onder adolescenten in Nederland. *Hoofdstuk 3* behandelt de relatie tussen homonegatief schelden en psychische gezondheid, rekening houdend met verschillen in seksuele oriëntatie en gender non-conformiteit. Hiervoor zijn vragenlijsten afgenomen onder 513 middelbare scholieren (11-17 jaar) van acht scholen in en rondom Amsterdam; 57.7% van de participanten waren meisjes en 11.1% rapporteerde seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht. Zoals verwacht rapporteerden jongens en adolescenten met seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht vaker dat zij homonegatief werden uitgescholden dan meisjes en adolescenten zonder deze gevoelens. Anders dan verwacht hing homonegatief schelden niet samen met psychologische stress wanneer er gecontroleerd werd voor geslacht, seksuele aantrekking, gender non-conformiteit en andere vormen van negatieve bejegening door leeftijdgenoten. De hypothese dat homonegatief schelden bij jongens, adolescenten met seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender-nonconforme adolescenten sterker zou samenhangen met psychologische stress werd niet ondersteund. Ondanks dat adolescenten met seksuele gevoelens voor hetzelfde geslacht en gender-nonconforme adolescenten vaker homonegatief worden uitgescholden suggereren de

resultaten dat andere vormen van negatieve bejegening wellicht sterker samenhangen met hun psychische gezondheid.

Het tweede doel van dit proefschrift was het in kaart brengen van de houding van Nederlandse adolescenten ten aanzien van seksuele- en genderminderheden. Dit vergroot het inzicht in de Nederlandse middelbare schoolcontext maar draagt ook bij aan de beperkte hoeveelheid studies naar seksuele- en gendervooroordelen onder adolescenten in het algemeen (i.e., ongeacht nationale context). Dit was de focus van de studies gepresenteerd in de *Hoofdstukken 4, 5 en 6*. Deze hoofdstukken onderzochten respectievelijk: 1) de rol van geslacht, etniciteit, gelovigheid en seksuele aantrekking in de acceptatie van homoseksualiteit en gender non-conformiteit; 2) de samenhang tussen sociaal contact met homoseksuele en lesbische personen en de houding van adolescenten ten aanzien van homoseksuele en lesbische personen, en de mogelijk mediërende of modererende rol van acceptatie van gender non-conformiteit hierbij; en 3) het verschil in houding ten aanzien van lesbische en homoseksuele personen tussen Nederlandse en Amerikaanse heteroseksuele adolescenten en de samenhang met verschillen in opvattingen over homoseksualiteit die aan deze attitudes ten grondslag liggen.

De data voor de studie gepresenteerd in *Hoofdstuk 4* werden met schriftelijke vragenlijsten verzameld onder 1,518 Amsterdamse middelbare scholieren (gemiddelde leeftijd = 14.56 jaar, $SD = 1.05$). De onderzoeksgroep bestond voor 48.1% uit meisjes en 51.9% uit jongens. Een derde van hen had een niet-westerse etnische achtergrond (32.3%, $n = 491$) en 7.5% ($n = 114$) rapporteerde seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht. Jongens, adolescenten met een niet-westerse achtergrond, en meer gelovige adolescenten (i.e., zij die vaker gebedsdiensten bezochten) bleken homoseksualiteit en gender non-conformiteit minder te accepteren dan meisjes, westerse adolescenten, en minder gelovige adolescenten. Ik toetste ook

of het effect van geslacht, etniciteit en gelovigheid op de houding anders was voor adolescenten met en zonder seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en vonden een significant interactie effect tussen gelovigheid en seksuele aantrekking, maar alleen in relatie tot attitudes ten aanzien van meisjes met seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit. Onder adolescenten die aangaven seksuele gevoelens voor hetzelfde geslacht te ervaren bleek het negatieve effect van gelovigheid op de acceptatie van gender non-conforme meisjes en meisjes met seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht sterker te zijn.

Hoofdstuk 5 onderzocht of adolescenten die contact hebben met homoseksuele en lesbische personen een meer positieve houding hebben ten aanzien van deze personen en of gender non-conformiteit deze relatie medieert of modereert. Hiervoor analyseerde ik gegevens die via vragenlijsten waren verzameld onder middelbare scholieren tussen de 12 en 15 jaar oud. Deze jongeren waren afkomstig van acht verschillende Amsterdamse scholen. De analyses hebben betrekking op de 456 scholieren die geen gevoelens van aantrekking tot hetzelfde geslacht rapporteerden te hebben. Contact met lesbische en homoseksuele personen buiten school bleek positief samen te hangen de houding ten aanzien van lesbische en homoseksuele personen. Uit een multilevel analyse bleek verder dat onder jongens de acceptatie van gender non-conformiteit een mediërende, maar geen modererende rol speelt in het verband tussen intergroep contact en seksuele vooroordelen. In de multilevel analyse bleek het effect van intergroep contact op de houding ten aanzien van lesbische vrouwen voor meisjes niet meer significant te zijn. De bevindingen benadrukken dat onder adolescenten zowel intergroep contact als gender non-conformiteit belangrijke voorspellers zijn van de houding ten aanzien van homoseksualiteit.

In *Hoofdstuk 6* werden de opvattingen en houding over lesbische en homoseksuele personen van Amerikaanse en Nederlandse adolescenten vergeleken. Hiervoor gebruikte ik gegevens die verzameld waren via vragenlijstdata van 1,080 Amerikaanse adolescenten (gemiddelde leeftijd = 15.86 jaar) afkomstig van twee middelbare scholen en 1,391 Nederlandse adolescenten (gemiddelde leeftijd = 16.72 jaar) van acht middelbare scholen. Nederlandse adolescenten bleken meer accepterend ten aanzien van lesbische en homoseksuele personen, nadat gecontroleerd te hebben voor geslacht, leeftijd en etnische achtergrond. De verschillen tussen jongeren uit beide landen werden echter kleiner wanneer rekening werd gehouden met de opvattingen over homoseksualiteit die adolescenten gebruikten om hun houding te rechtvaardigen. Amerikaanse adolescenten maakten hierbij meer gebruik van sociale normen en religieuze opvattingen, terwijl Nederlandse adolescenten hun houding meer rechtvaardigden met opvattingen over individuele rechten en de biologische/genetische basis van homoseksualiteit. De resultaten suggereren dat het relatieve belang van bepaalde opvattingen over lesbische en homoseksuele personen op groepsniveau afhankelijk is van de context, maar ook dat bepaalde opvattingen in het algemeen van belang zijn, los van de nationale context.

De bevindingen uit de *Hoofdstukken 4,5 en 6* suggereren tezamen dat de houding van adolescenten ten aanzien van seksuele- en genderminderheden samenhangt met verschillende factoren en meerdere determinanten hebben: persoonlijke karakteristieken zoals geslacht, etniciteit, gelovigheid en seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht (en de unieke intersecties tussen deze karakteristieken); sociaal contact met lesbische en homoseksuele personen; en opvattingen over lesbische en homoseksuele personen, zoals de overeenstemming tussen homoseksualiteit en sociale normen en de opvatting dat homoseksualiteit biologisch/genetisch is bepaald. Eerder onderzoek (e.g., Herek, 2009) identificeerde deze factoren ook al als relevant

voor de houding van volwassenen ten aanzien van seksuele en genderminderheden.

Determinanten van deze houding die beïnvloedbaar zijn (e.g., overtuigingen over homoseksualiteit en gender non-conformiteit) vormen mogelijke speerpunten voor interventies ter bevordering van de acceptatie van seksuele en genderminderheden; bij het opstellen van dergelijke interventies dient echter rekening te worden gehouden met de specifieke context en moet ook de rol van andere determinanten zoals geslacht, etniciteit, religieuze socialisatie en intergroep contact in beschouwing worden genomen.

De derde en laatste doelstelling van dit proefschrift was het verkrijgen van inzicht in motivatie van Nederlandse middelbare schooldocenten om in te grijpen bij het zien van seksuele en genderstigmatisering onder hun leerlingen. Docenten spelen een belangrijke rol in het creëren van een veilig en ondersteunend schoolklimaat voor homoseksuele en gender non-conforme leerlingen; het aanpakken van seksuele en genderstigmatisering kan daar een onderdeel van zijn. Tot nu is er echter weinig bekend over de motivatie van docenten om in dergelijke situaties op te treden. Daarom onderzochten wij onder docenten de onderlinge samenhang tussen gedragsmotivatie, gevoel van competentie, descriptieve en injunctieve normen, en intenties om bij seksuele en gender stigmatisering op te treden. Op deze wijze wilde ik de potentiële determinanten van het gedrag van leraren identificeren waar interventies en professionele ontwikkeling zich vervolgens op kunnen richten. Met behulp van een digitale vragenlijst onder Nederlandse middelbare schooldocenten ($N = 343$) onderzocht ik hoe overtuigingen, normen en inschatting van eigen vaardigheden samenhangen met de intentie om op te treden in twee hypothetische situaties waarin seksuele en genderminderheidsleerlingen werden gepest. Leraren bleken sterker geneigd om in dergelijke situaties op te treden wanneer zij meer vertrouwen

hadden dat zij in staat waren om dat succesvol te doen en meer overtuigd waren dat optreden tot een positieve uitkomst zou leiden.

De bevindingen van de studies beschreven in dit proefschrift hebben een aantal implicaties voor interventies gericht op het verbeteren van de psychosociale gezondheid van seksuele en genderminderheidsjongeren, het aankaarten van seksuele en gendervooroordelen, en het ondersteunen van onderwijspersoneel in het reageren op seksuele en gender stigmatisering. Samengevat lijken interventies het meest effectief te zijn in het verminderen van seksuele en gender stigmatisering in middelbare scholen wanneer ze op meerdere niveaus werkzaam zijn, van de institutionele praktijken die van invloed kunnen zijn op seksuele en genderminderheidsjongeren tot vooroordelen op het individuele niveau. Seksuele en gendervooroordelen onder adolescenten moeten worden aangepakt als voorspellers van seksuele en gender stigmatisering en docenten moeten in staat gesteld worden om stigmatisering binnen hun scholen aan te kaarten. Omdat negatief bejegening door leeftijdgenoten ernstige gevolgen kan hebben voor het welzijn en de gezondheid van de betrokken jongeren is het vanuit volksgezondheidsperspectief van cruciaal belang dat negatieve bejegening gerelateerd aan de seksuele oriëntatie en genderidentiteit of -expressie wordt aangepakt.

References

- Friedman, M. S., Marshal, M. P., Guadamuz, T. E., Wei, C., Wong, C. F., Saewyc, E., & Stall, R. (2011). A meta-analysis of disparities in childhood sexual abuse, parental physical abuse, and peer victimization among sexual minority and sexual nonminority individuals. *American Journal of Public Health, 101*, 1481-1494. doi: 10.2105/AJPH.2009.190009
- Herek, G. M. (2009). Sexual prejudice. In T. D. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (pp. 441-468). New York: Psychology Press, Taylor & Francis.
- Katz-Wise, S. L., & Hyde, J. S. (2012). Victimization experiences of lesbian, gay, and bisexual individuals: A meta-Analysis. *Journal of Sex Research, 49*, 142-167. doi: 10.1080/00224499.2011.637247
- Kosciw, J. G., Greytak, E. A., Bartkiewicz, M. J., Boesen, M. J., & Palmer, N. A. (2012). The 2011 National School Climate Survey: The experiences of lesbian, gay, bisexual and transgender youth in our nation's schools. New York: GLSEN.
- Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: conceptual issues and research evidence. *Psychological bulletin, 129*, 674-697. doi: 10.1037/0033-2909.129.5.674
- Robinson, J. P., & Espelage, D. L. (2013). Peer victimization and sexual risk differences between lesbian, gay, bisexual, transgender, or questioning and nontransgender heterosexual youths in grades 7–12. *American Journal of Public Health, 103*, 1810-1819. doi: 10.2105/ajph.2013.301387
- Van Bergen, D., & van Lisdonk, J. (2010). Acceptatie en negatieve ervaringen van homojongeren [Acceptance and gay youth's negative experiences]. In S. Keuzenkamp

(Ed.), *Steeds gewoner, nooit gewoon: Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland*

[*Increasingly normal, never the norm: Acceptance of homosexuality in the Netherlands*]

(pp. 154-173). The Hague: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).